

Рецензія на кн.: Юдін О. Авторство як культурний інститут: стратегії авторизації в художньому та літературознавчому дискурсах. – К.: Ніка-центр, 2015. – 324 с.)

Книжка О. Юдіна «Авторство як культурний інститут» втручається в дискусію навколо проблеми, що вже традиційно маркується в літературознавстві як одна з найбільш суперечливих. Оригінальність авторського підходу полягає в його багатобічності. Можна навіть сказати, що монографія поєднує кілька досліджень, присвячених різним об'єктам, але, як зауважує автор, пов'язаних єдиним предметом і загальною логікою.

Це дослідження поняття авторської інтенції, аналіз теорії автора М.М. Бахтіна, а також дослідження поняття інституту авторства. Загальна логіка, задекларована автором, полягає в русі від розуміння автора як свідомості до його розуміння як культурного, або соціокультурного феномену.

Оригінальність структури монографії підсилює наявність вступного розділу, що має назву «Замість вступу: Гомерівське питання та інститут авторства», котрий являє собою самостійне дослідження. Тут автор вводить свою головну тезу про те, що різні поняття автора як-от біографічний автор, текстуальний автор є опосередкованими поняттями інституту авторства, і цікаво доводить цю тезу на матеріалі гомерівського питання.

Перший розділ присвячений поняттю авторської інтенції і, зокрема, дискусії про авторську інтенцію в американській критиці. Тут проаналізовані аргументи на користь обґрунтування поняття авторської інтенції і показано, що попри той факт, що дискусія триває вже понад півстоліття, вона ще далеко від завершення. І, хоча в цій дискусії, що загалом має герменевтичне спрямування, беруть участь не тільки критики, але й також естетики, філософи літератури, логіки, досі так і не вдалося дійти певного консенсусу щодо змісту поняття авторської інтенції і, відповідно, принципів інтерпретації художнього тексту. Автор монографії показує, чому всі спроби обґрунтування поняття авторської інтенції, що спираються на різні філософські та лінгвістичні ідеї, поняття, вчення, є невдалими.

Вибір теорії автора М.М. Бахтіна як предмета аналізу в другому розділі обґрунтовано тим, що естетика Бахтіна є першою теорією автора, тобто обґрунтуванням автора як теоретичного поняття, для чого вводиться поняття автора-творця. Це поняття, на думку автора дослідження, є втіленням філософського загальнішого поняття трансцендентального суб'єкта. Аналізуючи філософію і естетику Бахтіна, О. Юдін показує його внутрішню суперечність. З іншого боку, Бахтіну належить також першість у формулюванні проблеми автора (в останньому розділі своєї праці «Автор і герой в естетичній діяльності»), Бахтін висуває концепцію кризи авторства. На думку О. Юдіна, це означає, що філософська і теоретико-літературна позиція Бахтіна розвивається і підходить до розуміння поняття автора саме як культурного феномена, або, у формулюванні автора монографії, як соціокультурного відношення.

Врешті, третій розділ присвячений Данте, з творчістю якого пов'язане народження новоевропейського інституту авторства і формування поняття автора у близькому до сучасного розумінні. Предметом розгляду в цьому розділі є три автокоментарі Данте:

«Нове життя», «Бенкет» та лист до Кангранде делла Скала. Данте у своїх автокоментарях намагається сформувати модель рецепції своїх текстів згідно з нормами тлумачення й коментування авторитетних текстів. Це дає підстави О. Юдіну зробити висновок, що авторська інтенція опосередкована інститутом авторства. З цього, на думку дослідника, випливає ще один висновок, а саме, що інтерпретація тексту має виходити з розуміння кожного факту авторства як історичної складної культурної і соціальної події.

Дослідження О. Юдіна виконане на високому професійному рівні в контексті світової науки. Про це свідчить використання великої кількості іноземних джерел на основних європейських мовах. Твори Данте аналізуються в оригіналі. Це цікава робота, що дає привід по-новому поглянути на складну літературознавчу проблему.